

АЛЕКСАНДАР ЈОВАНОВИЋ (1949–2021)

СВЕТЛАНА ШЕАТОВИЋ

УВОДНА РЕЧ

Александар Јовановић је био редовни професор Учитељског факултета, предавао српску књижевност, али је био више од универзитетског професора јер је свој посао разумео и као део образовног и најширег мисонарског рада у области образовања и српске културе. Изненадни и пребрзи одлазак оставио нас је све још увек неме и несвесне да је једна личност, интелектуалац, ентузијаста посвећен најширим темама српске културе и човек изузетне енергије и храбрости отишао. Аца Јовановић, како смо га звали, водио је своје студенте и колеге на најопаснија места Косова и Метохије носећи у свом бићу исконски осећај за праву улогу професора и родољуба. Он је био професор својим студентима, али и колегама. Несебично делећи своја сазнања, увиде и спознавање актуелних и оних трајних вредности у српском народу који су нарушени или изгубљени, професор Јовановић је без икаквог калкулантства улазио у та питања, акције и подвиге од којих су се многи лукаво склањали. У том погледу није мерио однос снаге коју улаже и многих последица. Овај темат је мали омаж његових пријатеља и поштовалаца, а шири и обимнија дела тек ће доћи и ту дужност ће испунити његови сарадници са катедре и Учитељски факултет. Допринео је, у најширем смислу, угледу, афирмацији и актуелизацији српске културе, а то за живота никада није било довољно валоризовано наградама или посебним почастима. Он лично и културна и научна јавност били су уверени да ће тек дати пуне резултате свог научног и критичарског рада спремајући се да објави

још неколико књига, а посебно ону коју смо сви очекивали о његовом песнику Ивану В. Лалићу. Био је особа на коју сте увек могли да рачунате у сваком сегменту живота, верник и родољуб старог кова, ходочасник који би вас одвео на најзначајнија места српске културе и открио најлепше сцене фрескописа и све то у једној опуштеној атмосфери као да вам прича о сасвим обичним стварима. Због тога је био рођени учитељ и путовођа у најлепшем смислу те речи.

Александар Јовановић рођен је 1949. године у Ратарима (Смедеревска Паланка). Дипломирао је и магистрирао на Филолошком факултету у Београду, на Групи за југословенску и општу књижевност. Докторирао је на Филозофском факултету у Новом Саду (1993), на Одсеку за српску књижевност. Био је дугогодишњи професор Учитељског факултета у Београду на предметима Увод у тумачење књижевности и Српска култура у европском контексту (1993–2020), те је након пензионисања био ангажован као професор на докторским студијама истог факултета. Био је декан Учитељског факултета у Београду (2003–2012); председник Заједнице учитељских/педагошких факултета Србије (2003–2012); председник и члан Националног просветног савета Републике Србије (2005–2011), члан Управног одбора Матице српске (2016). Био је члан научног пројекта *Поетика српске књижевности* од 1993. године и у континуитету члан пројекта *Смена њоетичких ѡарадиѡми у српској књижевности 20. века – национални и европски контексти (1730/16)* Института за књижевност и уметност у Београду.

Књижевну критику, научне и стручне радове објављивао је од 1972. године. Осим о српској књижевности XX века, објавио је већи број радова о настави књижевности и о актуелним питањима српског образовања.

Студије: *Како ѡредавати књижевности – ѡтеоријске основе насѡаве*, Завод за уѡбенике и наставна средства, Београд (1984), *Облаци у души: ѡесниѡиѡво Дуѡана Васиљева*, Став, Кикинда (1986), *Песници и ѡреци*, Српска књижевна задруга, Београд (1993), *Поетика српској неосимболизма*, „Филип Вишњић”, Београд (1994), *Порекло ѡесме – девет ѡразѡвора о ѡоезији*, Просвета, Ниш (1995), *Сѡвараоци и Сѡворѡиѡел – ѡри молиѡивена ѡевања*, Повелја, Краљево (2003), *Сѡих и ѡамѡење – О ѡоезији и ѡоеѡици Милосава Теѡића*, Службени гласник, Београд (2018, 2019), *О исѡорији, сећањима и самоћи: есеји и криѡике о српској ѡрози XX века*, Задушбина „Николај Тимченко”, Лесковац (2019), *О свеѡлосѡи сѡарији од несреће: есеји о српској ѡоезији и кулѡури*, Институт за књижевност и уметност, Београд (2020). Антологије: *Анѡолоѡија српске родољубиве ѡоезије* (коаутор), Просветни преглед, Београд

(2002), *Анџолоџија српске поезије о Првом светском рату*, Службени гласник, Београд (2018). Уџбеници и приручници: *Књижевност – избор књижевнонаучних текстова за студенте учитељских факултета* (коаутор), Учитељски факултет, Београд (1994, 2002), *Методика српског језика – избор текстова за студенте учитељских факултета* (коаутор), Учитељски факултет, Београд (1994), *Читанка за други разред гимназија и средњих школа*, Завод за уџбенике, Београд (2005).

Приредио је *Дела Ивана В. Лалића* у 4 књиге и више од двадесет књига српских писаца XX века (између осталих, Григорија Божовића, Драгише Васића, Стевана Раичковића, Ивана В. Лалића, Љубомира Симовића, Борислава Радовића, Гроздане Олујић, Драга Кекановић) и уредио више од десет научних зборника (између других, о делу Душка Радовића, Ивана В. Лалића, Јована Христића, Љубомира Симовића, Гроздане Олујић, Моме Капора, Григора Витеза, Милосава Тешића, Алека Вукадиновића). Био је уредник *Књижевних новина* (1978–1980), *Књижевне речи* (1980–1984), *Књижевности* (1986–1990), *Ишаке* (1995–1997) и *Alphe* (2001–2002). Био је члан више значајних књижевних жирија: *НИН*-ове награде, „Борисав Станковић”, „Меша Селимовић”, „Данко Поповић”, члан жирија Андрићеве награде Задужбине „Иво Андрић” и жирија „Бескрајни плави круг” Магице српске. Добитник је следећих награда: „Павле Бихали” (1977), „Милан Богдановић” (1985), Борбине (1993), „Ђорђе Јовановић” (1995), „Лаза Костић” (1996) и „Николај Тимченко” (2018). За укупан допринос образовању и култури добио је Светосавску награду (2006) и Златну значку Културно-просветне заједнице Србије (2007). Преминуо у Београду после кратке и тешке болести 24. 12. 2021. године.

Опус Александра Јовановића није обухватао само књижевне и научне студије, критичарске текстове већ и веома актуелне теме везане за српску културу, језик и образовање. Био је то живот испуњен енергијом и динамиком „на ползу” народу и образовању у које је веровао као једини и прави пут изградње једног народа и његове националне свести.

У Београду, август 2022.